

7.4.2021

VN/24501/2020
VN/24501/2020-OKM-46

Lausuntoyhteenveto

Rahapelitoiminnan budjetoinnin kehittäminen

Lausuntokierroksen perusteella kannatettiin pääsääntöisesti vaihtoehtoja, joissa rahapelitoiminnan tuotto ja määrärahojen käyttökohteet siirretään kokonaan tai osittain yleisiin budjettivaroihin. Vastauksia saatiin yhteensä 70.

Ministeriöistä lausuntopyyntöön vastasivat maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö.

Edunsaajien osalta kannat vaihtelivat siten, että opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla kannatettiin pääosin kokonaisuudistusta sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön toimialoilla lähes poikkeuksetta osittaisuudistusta.

Yksityiskohtaiset tiedot eri vaihtoehtojen vastaajakohtaisista tiedoista ovat lausunnon lopussa olevassa taulukossa.

Kokonaisuudistuksesta esitetyt näkökohdat

Vaihtoehtoa kannatettiin ensisijaisesti sillä perusteella, että siinä voitaisiin toteuttaa selkeimmin rahapelipolitiikan tavoitteita siten, että samanaikaisesti pyritään tehokkaaseen rahapelihaittojen ehkäisyyn ja kansalaisyhteiskunnan edellytysten ylläpitämiseen sekä myös hallinnollisesti selkeään järjestelmään. Vaihtoehdon katsottiin myös mahdollistavan julkisten menojen tehokkaan ja läpinäkyvän kohdentamisen edellytykset ilman ennakolta sidottua korvamerkintää, kun yleiskatteisuus poistaisi rahoituksen vaihtelun suoraan arvioituun tuottoon perustuen. Tämän katsottiin lisäävän rahoituksen suunnitelmallisuutta ja vakautta menojen ollessa osa vaalikausittain asetettavan menokehyksen mukaista rahoitusta. Rahoituksen pitkäjänteisyys sopisi useille edunsaajille nykymallia paremmin, koska niiden kustannuksissa on kiinteitä eriä tai ne ovat rahoituspäätöksin antaneet lupauksia tai sitoumuksia jotka koskevat myös tulevia vuosia.

Yleiskatteellisuuteen siirtymisen katsottiin myös osaltaan lisäävän tuoton käytön oikeutusta. Nykymallin haasteena pidettiin, että rahapelaamisen ja kansalaisyhteiskunnan välinen korvamerkintä voi asettaa edunsaajia moraalisesti vaikeaan tilanteeseen, koska rahapelituotot tulevat merkittävältä osin rahapeliongelmaisilta.

Keskeisenä perusteena kokonaisuudistukselle pidettiin myös sitä, että uudistukselle tulee olla riittävästi valmistelu-aikaa, koska kyseessä on myös lainsäädännöllisesti työläs prosessi mukaan lukien EU-oikeudellisten vaikutusten huomioiminen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo@minedu.fi

Lisäksi nykyistä jakoa rahapelitoiminnalla ja yleisillä budjettivaroilla rahoitettaviin kohteisiin pidettiin keinotekoisena eikä sillä ole olennaista määrärahojen käyttötarkoitukseen sidottua perustetta. Kokonaisuudistuksessa poistuisi myös ongelma, jossa osassa käyttökohteiden rahoitusta määrärahoja sisältyy sekä rahapelitoiminnan momentille ja yleisiin budjettivaroihin. Kokonaisuudistusta pidettiin myös hallinnollisesti toteuttamiskelpoisimpana.

Kokonaisuudistusta kohtaan esitetty kritiikki perustui ensisijaisesti siihen, että siirto yleisiin budjettivaroihin voisi vaarantaa edunsaajien rahoituksen tason mahdollisina leikkauskohteina. Kehyksen ulkopuolella rahoituksen nähtiin olevan ns. turvassa ja riippuvainen ainoastaan tuoton tason vaihteluista.

Useimmissa kokonaisuudistusta kannattavissa lausunnoissa edellytettiin myös, että tuoton alentumisen kompensatio tulee turvata uudistuksen valmistelukaudella mahdollisimman korkeana.

Osittaisuudistuksesta esitetyt näkökohdat

Osittaisuudistusta kannatettiin sillä perusteella, että kehyn ulkopuolella edunsaajien rahoitus olisi vakaampaa eikä rahoitus olisi mahdollisena leikkauskohteena valtion taloutta sopeutettaessa tai alltiina poliittisten suhdanteiden muutoksille. Keskeisenä perusteena osittaisuudistukselle ja kehyn ulkopuolisuudelle pidettiin myös järjestötoiminnan autonomian säilyttämistä sekä sitä, että lakisääteisellä käyttötarkoituksella yleishyödylliseen toimintaan on yhtiön tuoton tavoittelulle selkeä vaikutus.

Osittaisuudistuksen yhteydessä useissa lausunnoissa otettiin kantaa yleisiin budjettivaroihin siirrettäviin toimintoihin ja eniten kannatettiin lakisääteisiin tehtäviin liittyvän rahoituksen siirtoa yleiskatteelliselle puolelle. Perusteena pidettiin rahoituksen vakautta sekä sitä, että esim. valtionosuuksien ei pitäisi luonteensa ja rahankäytön läpinäkyvyyden kannalta sisältyä rahapelituottojen momenteille. Kannanottojen mukaisesti rahapelituottojen käyttökohteita ja priorisointia tulisi arvioida siitä näkökulmasta, onko kyse lakisääteisestä tehtävästä, jonka valtionosuusrahoituksen määräysperusteet on säädetty lainsäädännössä vai onko kyse harkinnanvaraisesta toiminnasta, johon voidaan kohdentaa valtionavustuksia vuosittaisen tuotto-odotuksen mukaisesti.

Osittaisuudistusta perusteltiin myös sillä, että se mahdollistaisi parhaiten vapaan autonomisen kansalaistoiminnan säilymisen. Kansalaisyhteiskunnan roolia yhtenä pohjoismaisen hyvinvoinnin perustana ei tule uudistuksessa hämärtää tai murentaa. Osittaisuudistuksessa nähtiin vähemmän kansalaisjärjestötoiminnan poliittisen ohjauksen riskejä.

Muut keskeiset lausunnoissa esitetyt kannanotot

Riippumatta toteutusvaihtoehdoista useissa lausunnoissa otettiin kantaa rahapelitoiminnan tuoton siirtämiseksi yleisiin budjettivaroihin. Tuottojen korvamerkinnän poistamisen myötä talousarviomenettelyn ja valtion menojen käytön periaatteita pidettiin nykyistä yhdenmukaisempina ja läpinäkyvämpinä. Talousarviomenettelyssä menojen hyötyjä ja vaikuttavuutta voitaisiin arvioida muiden talousarviomenojen tapaan, jolloin edunsaajien määrärahan käytön suunnittelun ja seuraamisen merkitys voisivat lisääntyä. Julkisten varojen käytön perusteet ja mitoitus tulisivat säännöllisemmän arvioinnin kohteeksi. Samassa yhteydessä ehdotettiin, että pidemmän aikavälin rahoituksen tasosta tulisi linjata parlamentaarisessa työryhmävalmistelussa. Esitettiin myös, että rahoitustaso voitaisiin määritellä esimerkiksi kahdeksi kehyskaudeksi kerrallaan.

Lähes kaikissa lausunnoissa otettiin kantaa rahoitustason säilyttämiseen tasolla, jolla edunsaajien rahoitus oli ennen tuoton laskua vuonna 2019. Kannanottoja esitettiin kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten, lakisääteisten tehtävien ja vakiintuneiden valtakunnallisten toimijoiden sekä sellaisten toimintojen näkökulmasta, joilla on selkeä asema peruspalveluita täydentävinä tehtävinä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Useissa lausunnoissa tiedostettiin, että lähivuosien avustustaso on kriittinen riippumatta siitä, mikä malli valitaan, jonka vuoksi riittävää siirtymäaikaa pidettiin joka tapauksessa välttämättömänä.

Arpajaislain mukaiseen edunsaajien jakosuhteeseen otettiin myös useissa lausunnoissa kantaa. Tuoton mahdollisesti laskiessa osa edunsaajista edellyttää jakosuhteiden muuttamista oman rahoitustason säilyttämiseksi ja osa jakosuhteiden säilyttämistä tuoton alentumisen yhdenvertaisen kohdentumisen toteutumiseksi. Jakosuhteiden säilyttämistä perusteltiin myös ennakoitavuudella, pitkäjänteisyydellä, alueellisten ja pienien toimijoiden elinvoimaisuudella ja kansalaisjärjestöjen roolilla demokratian turvaajina.

Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös kansalaisjärjestöjen omien rahoitusmahdollisuuksien kehittämiseen. Sen yhteydessä esitettiin mm. korkeakouluille asetettujen verohelpotusten laajentamista koskemaan myös kansalaisjärjestöjä. Myöskään järjestöjen oman varainhankinnan ei tulisi tarkoittaa automaattisesti vähennystä avustuksiin, ettei varainhankintaan liittyvä kannustin häviäisi.

Useissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös EU-oikeudellisten reunaehtojen huomioimiseen, mikäli siirrytään yleiskatteelliseen järjestelmään. Kansallisen sääntelyn tulee täyttää rahapelialaa koskevat EU-oikeudelliset reunaehdot eikä rahapelimonopolia tule ylläpitää tuottojen maksimoimiseksi.

Alentuneen rahapeli tuoton kohdentamisen kriteereihin lausunnoissa otettiin varsin vähän kantaa tai ne perustuivat lausunnonantajan oman järjestön tai intressitahon edunvalvontaan. Osa näki, että avustustoiminnassa tulisi keskittyä järjestöjen perustoimintaedellytysten turvaamiseen ja rahoituksen ennakoitavuuteen. Myös laajemmat avustuskohteet nähtiin kannatettavampana ja avustettavissa toiminnoissa tulisi painottaa niiden kestävyyttä rahoituskauden jälkeen. Keskeinen peruste oli myös turvata lakisääteisten tehtävien, erityisesti valtionosuuksiin perustuvien tehtävien, rahoituksen pysyvyys ja ennakoitavuus. Erityisesti Suomen Olympiakomitea sekä liikuntaa ja urheilua edustavat tahot painottivat lausunnoissaan vaihtoehtojen mallien sijaan liikunnan ja urheilun yhteiskunnallista merkitystä ja rahoitustason säilyttämistä vähintään nykytasolla riippumatta rahapelijärjestelmää koskevista ratkaisuista. Kulttuuria edustavien kansalaisjärjestöjen lausunnoissa painotettiin kansalaisyhteiskunnan roolin ja itsenäisyyden edellytysten varmistamista, mikä edellyttää eri toimijoiden tasa-arvoista kohtelua.

Useassa launnossa viitattiin valtionvarainministeriössä meneillään olevan valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeen vaikutusten huomioimista osana rahapeli toiminnan tuotosta maksettavien avustusten vaikuttavuuden lisäämistä sekä avustusprosessien kehittämistä.

Vastausten jakautuminen

Vastaaja	Kannatettavin ratkaisuvaihtoehto
A-Klinikkasäätiö	Osittaisuudistus
Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry	Ei ota kantaa
Arviointi- ja avustustoimikunta	Välitön siirtyminen yleisiin budjettivaroihin
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry	Osittaisuudistus
Ensi- ja turvakotien liitto ry	Osittaisuudistus
FDUV Förbundet De utvecklingsstördas Väl rf	Osittaisuudistus
Forum Artis	Kokonaisuudistus
Hyvinvointilomat ry	Osittaisuudistus
Hämeen Setlementti ry	Osittaisuudistus
Kansalaisareena ry	Ei ota kantaa
Kansallisarkisto	Kokonaisuudistus
Kehitysvammaliitto ry	Osittaisuudistus
Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry	Osittaisuudistus
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	Välitön siirtyminen yleisiin budjettivaroihin
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry	Kokonaisuudistus
Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore	Kokonaisvaltainen rahoitusuudistus
Kuurojen Palvelusäätiö sr	Osittaisuudistus
Maa- ja metsätalousministeriö	Kokonaisuudistus sis. nykyisten jakosuhteiden säilyttämisen
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri	Osittaisuudistus
MIELI Suomen Mielenterveys ry	Osittaisuudistus

Museovirasto	Kokonaisuudistus
Nuorisotutkimusseura ry	Kokonaisuudistus
Näkövammaisten liitto ry	Osittaisuudistus
Oikeusministeriö	Ei ota kantaa
Opetus- ja kulttuuriministeriö	Kokonaisuudistus
Pelastakaa Lapset ry	Osittaisuudistus
Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry	Osittaisuudistus
SámiSoster ry	Osittaisuudistus
Sininauhaliitto ry	Kokonaisuudistus
Sisäministeriö	Ei ota kantaa
Sosiaali- ja terveysministeriö	Kokonaisuudistus
SOSTE - Suomen sosiaali ja terveys ry	Osittaisuudistus
Suomen Akatemia	Kokonaisuudistus
Suomen Diabetesliitto Ry.	Osittaisuudistus
Suomen elokuvasäätiö	Osittaisuudistus
Suomen Hippos ry	Osittaisuudistus
Suomen kansallisooppera ja -baletti sr	Osittaisuudistus
Suomen Kansallisteatteri	Kokonaisuudistus
Suomen Kotiseutuliitto	Kokonaisuudistus
Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry	Kokonaisuudistus
Suomen Kuntaliitto ry	Osittaisuudistus
Suomen Luustoliitto ry	Ei ota kantaa
Suomen museoliitto ry	Osittaisuudistus
Suomen Musiikintekijät ry	Kokonaisuudistus
Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi	Kokonaisuudistus
Suomen Olympiakomitea	Ei ota kantaa
Suomen Punainen Risti	Osittaisuudistus
Suomen Ratsastajainliitto ry	Osittaisuudistus
Suomen Sinfoniaorkesterit ry	Kokonaisuudistus
Suomen Sydänliitto	Osittaisuudistus
Suomen Teatterit ry	Kokonaisuudistus
Suomen Urheiluviedonlyöjät ry	Ei ota kantaa
Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry	Kokonaisuudistus
Svenska pensionärsförbundet rf	Kokonaisuudistus
Taike	Kokonaisuudistus
Takuusäätiö	Osittaisuudistus
Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto	Kokonaisuudistus
Terveen rahapelikulttuurin puolesta ry	Välitön siirtyminen yleisiin budjettivaroihin Rahapelituottojen siirto yleisiin budjettivaroihin
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos	
Tieteellisten seurain valtuuskunta	Kokonaisuudistus
Tunne rintasi ry	Osittaisuudistus
Työ- ja elinkeinoministeriö	Ei kommentoi asiaa
Työttömien Keskusjärjestö	Osittaisuudistus
Urheiluopistot ry	Kokonaisuudistus
Valtion liikuntaneuvosto	Kokonaisuudistus
Valtion nuorisoneuvosto	Kokonaisuudistus
Valtiovarainministeriö	Kokonaisuudistus
Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry	Osittaisuudistus
Yhteisöjen Yhdistys ry	Osittaisuudistus
Y-Säätiö sr	Kokonaisuudistus